

EDITORIAL

Tunay nga kahilwayan, ipakig-away! Pagginahum ni Duterte, tapuson!

Dapat ubos-kusog nga batuan kag tapuson ang pagginahum sang pungsodnon nga traidor nga si Duterte. Buasdamlag sang bug-os nga banwa kag kabuhi sang kada Pilipino ang nakataya sa padayon nga pagluhod niya sa mga imperyalistang gahum.

Daw ginhalad na ni Duterte sa altar sang China ang kadagatan kag dunang manggad sang pungsod kabaylo sang mga matambok nga kontrata nga ginakitaan niya kag sang kapareho niya nga mga burukrata-kapitalista. Sa pihak nga bahin, labi pa niya nga ginpahugot ang paggamit sang US sa bilog nga Pilipinas bilang daku nga base militar sini bilang balos sa nagapadayon nga ayuda militar sa iya madugo nga teroristang gera “kontra-insurhensya” kag “kontra-droga”.

Bangud sa ginaangkon niya nga benepisyo, bungol si Duterte sa singgit sang banwa para ipakig-away ang tunay nga kahilwayan kag pangapinan ang interes sang pungsod sa atubang sang nagabanggianay nga mga imperyalistang gahum. Kon magapabilin sa poder si Duterte, pat-ud nga labing magabug-at ang pas-an sang Pilipinas nga dumuluong nga dominasyon, magalubha ang ginahagmakan sini nga krisis kag magasingki ang pasistang pagpigog sa makabanwa kag demokratikong kahublagaan.

Ang kahimtangan subong sang Pilipinas hugot nga nakaangut sa kahimtangan subong sa bilog nga kalibutan nga ginatampukan sang nagasingki nga banggianay sang mga imperyalistang gahum sa ekonomya kag balaligyaan, diplomasya, pulitika kag militar. Samtang nagadugay ang di malubad-lubad nga krisis sa pangkalibutanon nga sistemang kapitalista, labing magagrabe ang mga kontradiksiyon nga ini kag labing magasingki ang bunal sini sa Pilipinas kag iban pang mga pungsod nga malakolonya o indi lubos nga hilway.

Sa tunga sang mga banggianay nga ini ang pangu-nahon nga mga imperyalistang gahum, una ang imperyalismong US nga nagapabilin pinakagamhanan sa bilog nga kalibutan bangud sa higanteng makinarya militar sini nga nakalapta sa bilog nga kalibutan. Mabaskog nga ginahangkat sang nagkalainlain nga imperyalistang gahum ang paghari sang US, labi na sang Russia sa patag sang militar, kag sang China sa patag sang ekonomya.

Sa desperasyon sang US nga mapangibabawan ang internal sini nga krisis sa ekonomya, nagakadasma ini nga ibalik ang solohanon nga paghari. Ginabatuan sang US ang natukod nga bag-ong pagtulunga sa kalibutan (sa halambalanon militar kag pamumuhunan) sa tunga sang

mga imperyalista kon sa diin nabu-
hinan ang mga patag nga daan sa
idalum sang iya kontrol.

Sa kasaysayan, permi nga mala-
halon ang lugar sang Pilipinas sa
estrategiyang geopolitikal sang mga
imperyalistang pungsod. Ginakaibu-
gan ini sang mga pangkalibutanon
nga gahum bangud ara ini sa tunga
sang importante nga ruta sa bala-
ligyaan, ilabi na pakadto kag
paggwa sa Indian Ocean padulong
sa East kag Southeast Asia.

Sa nagligad nga masobra isa ka
siglo, ginpataw sang imperyalis-
mong US ang kagamhanan sini sa
Pilipinas, una paagi sang direktang
kolonisasyon kag, sa ulihi, sa paagi
sang di-direktang kontrol. Ang mga
base militar sang US sa Pilipinas gi-
nagamit nga lunsaran sang mga
pwera militar para sa gerang agre-
syon halin Vietnam tubtub Middle
East, amo man, para sa pagpalapad
sang merkado para sa mga produk-
tong Amerikano sa Asia, ilabi na sa
China. Halos tatlong dekada na ha-
lin nga ginbungkag ang mga base
nga ini, pero nagapabilin nga naka-
istasyon ang ginatos nga suldadong

Amerikano sa Pilipinas kag padamu
nga padamu ang mga eksklusibo nila
nga pasilidad sa sulod sang mga
kampo sang AFP.

Ang pagpaidalum sang Pilipinas
sa kolonyal kag malakolonyal nga
pagginahum sang US ang pinakada-
ku nga sablag sa pag-uswag kag
pagsulong sang Pilipinas. Ang eko-
nomya sang Pilipinas ginagamhan
sang mga korporasyong Amerikano
kag ginadiktahan sang USAID, sang
IMF-WB kag mga bangko kag insti-
tusion sa pinansya nga uyat sang
US.

Nagtuhaw ang China bilang isa
nga kapitalistang gahum umpisa
katung-anan sang dekada 2000. Gi-
napaamag sini ang ginagatos ka
milyon nga mamumugon nga manu-
bo ang sweldo agud higupon ang
produktibong kapital, labi na halin
sa US. Wala nagdugay, pagabahaon
sang barato nga mga produkto halin
sa China ang pangkalibutanon nga
merkado. Sa subong, ginatublag ang
China sang paghinay sang produk-
syon bangud sa napuno ang merka-
do sang sobra-sobra nga mga pro-
duktong pangkonsumo kag pangka-

pital. Ang paspasan nga pag-
eksport sang kapital sa porma sang
pautang kag malaparan nga
konstruksyon pang-imprastruktura
amo ang tuyo nga pungan ang
pag-us-os sang China sa krisis.

Kabahin sang mga desperadong
tikang nga ini ang pagpabaskog
sang presensya sang China sa Pili-
pinas sa nagtaliwan nga mga tuig,
partikular na ang dalagkuan nga
paghukhuk sang mineral kag iban
pang dunang manggad sang pung-
sod. Nakig-agawahan subong ang
China sa US kag iban pang kapita-
listang gahum sa pagsipot sang
manggad sang Pilipinas. Kadungan
sini, nagabuhos ini sang pautang
para sa mga proyekto pang-
imprastruktura agud pangbakal
sang sobra-sobra nga semento kag
salsalon halin sa ila.

Nahibal-an sang China nga ang
Pilipinas balwarte militar sang US
nga ginagamit sini nga dulungkaan,
hulugpaan kag lunsaran sang mga
salakyan kag kagamitan panggera.
Sa malaba nga panahon, gingamit
sang US ang Pilipinas agud gamhan
ang South China Sea kag kontrolon
ang produkto nga nagaagi diri. Na-
kita sang China ang importansya
nga pabaskugon ang presensya kag
pag-impluwensya sini sa Pilipinas sa
atubang sang nagasingki nga pa-
kigpagbangaan sini sa US. Gani
amo na lang ang pagpamilit sini nga
kontrolon kag angkunon ang mala-
pad nga kadagatan sa nakatundan
nga bahin sang Pilipinas, dambu-
ngon ang manggad-dagat kag tu-
kuron diri ang iya mga pasilidad
militar.

Ang Pilipinas sa subong ara sa
tunga sang nagabangaan nga mga
imperyalistang gahum. Dapat pa-
sanyugon sang pumuluyong Pilipino
ang ila paghimakas para sa tunay
nga pungsodnon nga kahilwayan
halin sa kontrol sang US kag batuk
sa pagpasilabot sang China.

Ang paghimakas nga ini sa su-
bong nakatumod pangunahon batuk
sa pungsodnon nga traidor nga si
Duterte. Dapat siya nga batuan,
sukton kag pasabton sa ginhimo ni-

 <p>Tuig L No. 13 Hulyo 21, 2019</p> <hr/> <p>Ang <i>Ang Bayan</i> ginabantala sa lenggwahe nga Pilipino, Bisaya, Iloko, Hiligaynon, Waray kag Ingles. Nagabaton ang <i>Ang Bayan</i> sang mga kontribusyon sa porma sang mga artikulo kag balita. Ginabuyok man ang mga bumalasa nga magpaabot sang mga saway kag rekomendasyon sa ikauswag sang aton pahayagan.</p> <p> instagram.com/progressiveviews</p> <p> @prwc_info</p> <p> cppinformationbureau@gmail.com</p>	<h2 style="text-decoration: underline;">Kaundan</h2> <p>Editorial: Tunay nga kahilwayan, ipakig-away! Pagginahum ni Duterte, tapuson! 1</p> <p>Todo nga liberalisasyon 3</p> <p>Kontrol sang US sa Pilipinas 4</p> <p><i>Writ of kalikasan</i>, pwersahan ginpaatras 5</p> <p><i>#PayDayProtest</i>, ginlunsar 5</p> <p>63rd IB kag 87th IB, ginharas sg BHB 5</p> <p>Litik sa alyansang Duterte, nagadalum 6</p> <p>Tuyo nga pagdukot, ginpaslaw 8</p> <p>Iskwelahang Lumad, ginapasara 8</p> <p>Liberalisasyon sa bugas 8</p>
<p>Ang <i>Ang Bayan</i> ginabantala duha ka beses kada bulan sang Komite Sentral sang Partido Komunista ng Pilipinas</p>	

ya nga pagbastos sa kahilwayan kag soberanya sang Pilipinas.

Una, dapat pakamalauton ang pagsurender niya sa China sang mga kinamatarung sa South China Sea, lakip ang soberanong kinamatarung sa “exclusive zone” sang Pilipinas. Dapat man siya nga pabayaron sa korapsyon kag pagpamanggad sa ginsudlan niya nga maanomalya nga mga kasugtanan kag kontrata sa pantang.

Kadungan sini, dapat man todo-todo nga ibuyagyag ang pagsunud-sunod ni Duterte sa imperyalismong US. Dapat ibuyagyag ini bilang pangunahon nga imperyalistang gahum sa Pilipinas, ilabi na sa pagtuyo sini nga gamiton ang protestang bayan batuk sa China para itago o hatagan-rason ang nagapabaskog nga pagpasilabot kag paggamit sa Pilipinas para sa iya interes militar.

Dapat batuan, sukton kag pasabton si Duterte sa paghatag-dalan niya sa pagpabaskog sang presensya sang pwersa militar sang US sa pungsod, sa idalum sang Operation Pacific Eagle-Philippines, kag sa paagi sang padamu nga padamu nga mga ehersisyo kag maniobra militar sang US sa Pilipinas. Dapat batuan ang dikta sang US nga baguhon ang 1987 Konstitusyon para lubos nga ibukas ang ekonomya sang pungsod sa benepisyo sang dumuluong nga kapitalista, Amerikano man ukon Chinese. Ginasulong ini subong ni Duterte agud ilusot ang iya bogus nga pederalismo o iban nga pagbag-o para siguruhon ang pagpalawig sa gahum sang iya pamilya.

Dapat pakamalauton ang US kag ang China sa paghatag suporta sa tiraniko nga paghari ni Duterte, kag sukton ang mga ini, labi na ang US, sa pag-armas sa iya mga pasistang tinawo. Ang ginakuha nga suporta militar ni Duterte halin sa US ang nagahatag sa iya sang kabaskog sang buot nga padayunon ang walay kaluoy nga madamuan nga pagpatay, pangpulitika nga paglagas kag pagpigos sa tanan nga nagabato sa iya pagginahum. AB

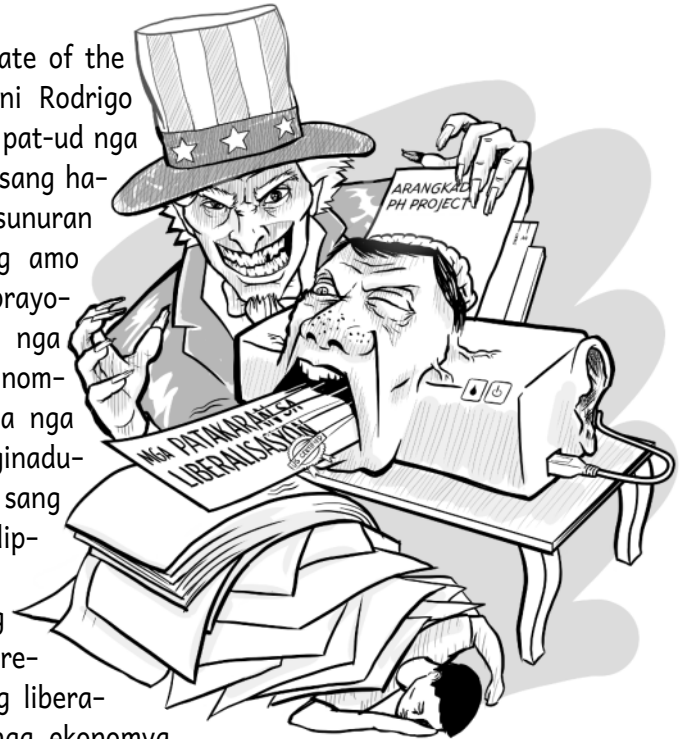
Adyenda nga lehislatibo para sa todo nga liberalisasyon

Sa maabot nga State of the Nation Address ni Rodrigo Duterte sa Hulyo 22, pat-ud nga liwat siya magpakita sang hayag nga pagsunud-sunuran sa iya imperyalistang amo nga US paagi sa pagprayoritisa sa neoliberal nga mga reporma sa ekonomya. Ang mga reporma nga ini madugay na nga ginaduso sang US sa idalum sang The Arangkada Philippines Project (TAPP).

Katuyuan sang nasambit nga mga reporma nga ilubos ang liberalisasyon sang lokal nga ekonomya sa paagi sang pagpahalog o dalayon nga pagbungkag sang mga restriksyon sa pamumuhunan sang mga multinasyunal kag mga subsidyaryo sini. Sa nagligad nga tatlo ka tuig, sunud-sunod nga nagpagwa si Duterte sang mga mandu ehekutibo, amo man ang mga ahensya sang guberno, para paisa-isa nga ilusot ang mga tikang nga neoliberal.

Pag-amyenda sa PSA

Lakip sa mga target nga sudlon sang mga multinasyunal ang subsektor sang telekomunikasyon kag transportasyon nga kabahin sang pangpubliko nga mga yutilidad. Base sa depinisyon sa reaksyunaryong layi, ang pangpublikong mga yutilidad amo yadtong mga “bagay o serbisyo nga kinahanglan sang isa ka komunidad.” Bangud ginabilang nga estratehikong empresa, ginasaad sa 1987 Konstitusyon nga indi mahimo magsobra sa 40% ang dumuluong nga pagpanag-iyang sa mga pangpublikong yutilidad. Amo man, walay hawid nga ginalapas ang layi nga ini kag madamu sa mga kumpanya sa telekomunikasyon kag transportasyon ang uyat na sang dumuluong nga kapital. Nahimo ini paagi sang pagpautang kag sosyohan sa mga

lokal nga kumprador.

Para dalayon nga bungkagon ang nabilin pa nga proteksyon sa subsektor, ginaduso sang rehimen ang pag-amyenda sa Public Services Act (PSA o layi sa pangpubliko nga mga serbisyo). Sandig sa rekomendasyon sang TAPP, pagakuhaon sa listahan sang pangpubliko nga yutilidad ang telekomunikasyon kag transportasyon. Igalimita na lang ang sakup sini sa “distribusyon kag transmision sang kuryente, serbisyonang patubig kag sewerage.” Sa paagi sini pahanugutan na ang mga dumuluong nga lubos nga makapanag-iyang kag magdumala sang mga kumpanya sa mga industriya nga ini. Napaslawan nga ilusot sang iya supermayorya ang hagna nga ini antes magsara ang ika-17 nga Kongreso sadtong nagligad nga tuig.

Pag-amyenda sa FIA

Ginaduso man sang US nga amyendahan ang Foreign Investment Act (FIA o layi sa dumuluong nga pamuhunan) para sa mas masunson nga pagrepaso kag pagpalip-ot listahan sang mga negosyo kag propesyon nga eksklusibong nakatalana

“Adyenda...,” sundan sa pahina 4

"Adyenda..." halin sa pahina 3

para sa mga Pilipino. Ang listahan nga ini ginatawag nga *foreign investment negative list* (FINL) nagadumili sa pagsulod kag bug-os nga pagpanag-iyang mga transnasyunal kag mga dumuluong sa nasambit nga mga negosyo kag propesyon.

Partikular nga ginaduso ang probisyon para pahanugutan ang mga dumuluong nga propesyunal, ilabi na yadtong halin sa imperyalistang pungsod, nga magtrabaho sa Pilipinas para sila ang iempleyo sa dumuluong nga mga kumpanya kag lokal nga subsidyaryo. Pamahug ini sa trabaho sang mga Pilipino nga abugado, duktor, syentista, inhinyero kag iban pang propesyunal nga mapilitan nga magsanto sa dumuluong nga mga rekisito sa ngalan sang "internasyunal nga talaksan".

Sadtong Oktubre 2018, ginpagwa ni Duterte ang Executive Order 65 nga nagapatuman sa ginpakitid nga FINL. Ginkuha sini sa listahan ang lima ka patag sa pamumuhunan kag aktibidad lakip ang mga negosyo sa internet; pagtudlo sa kolehiyo sang mga asignatura nga indi pangpropesyunal; mga sentro para sa teknikal kag bokasyunal nga paghanas nga indi kabahin sang pormal nga sistemang pang-edukasyon; mga kumpanya sa pinansya; mga *wellness center*. Ginpataas man ang mahimo nga mapanag-iyahan sang mga dumuluong sa mga kontrata sa konstruksyon o pagkumpunir sang pangpub-

liko nga imprastruktura kag proyekto pangkauswagan halin 25% pakadto 40%; kag sa pribadong kumpanya sang radyo halin 20% pakadto 40%.

Sa gilayon, makabenebisyo sa agresibong mga tikang nga ini ang pagsulod sang kapital kag tinawo halin sa China santo sa mga kundisyon sang pautang sini sa rehimen.

Iban pang mga tikang

Lakip gihapon sa mga rekomendasyon sang US ang pag-amyenda sa Retail Trade Liberalization Act (layi sa liberalisasyon sang pagretayl). Tuyo sini nga labing panubon ang minimum nga kapital nga igapuhunan sang mga dumuluong nga kumpanya sa pagretayl halin \$2.5 milyon pakadto \$200,000.

Samtang, gina-apura man ni Duterte ang pagpasar sa ikaduha nga pakete sang layi nga TRAIN nga ginatawag Trabaho Bill. Katuyuan sini panubon ang buhis sa kita sang mga korporasyon halin 30% pakadto 20% kag buhinan ang mga insentibo nga ginahatag sa mga korporasyon sa mga espesyal nga mga sona pang-ekonomiya.

Sa pangkabilugan, halin nga magpungko si Duterte sa poder nagpatuman na siya sang indi magnubo sa 10 mandu nga ehekutibo nga nagahatag dalan sa hayagan nga liberalisasyon sa ekonomiya. AB

Kontrol sang US sa pungsod, padayon nga nagahugot

LABING NAGAHUGOT ANG uyang sang US sa Pilipinas sa nakaligad nga ika-8 Bilateral Strategic Dialogue (BSD) sa tunga sang duha ka pungsod sadtong Hulyo 15-16. Gintigayon ang tuigan nga BSD sa idalum sang US-Philippines Mutual Defense Treaty. Gintambungan ini sang mga mataas nga upisyal sang gubyernong US kag sang Armed Forces of the Philippines.

Ang delegasyon halin sa US ginpangunahan ni Ambassador Sung Kim, upod ang mga tiglawas sang State Department for East Asian and Pacific Affairs kag Department of Defense for Indo-Pacific Security Affairs. Gintalakay diri indi lang ang halambalanon sa patag sang pulitika kag ekonomiya.

Gingamit sang US ang dayalogo agud padayon nga ipamilit ang gahum sini sa Asia, ilabi na sa atubang sang banggianay sini sa China. Gintulod sini ang Pilipinas nga isulong sa ASEAN (Association of Southeast Asian Nations) ang isa ka kondukta sa ginaagwan nga teritoryo sa South China Sea agud kontrahon ang pag-angkon sang China sa kadagatan nga ini. Nakasugtan man nga magaupod ang Pilipinas sa pag-

pakita sang kusog sang US sa tabon sang mga operasyon "freedom of navigation" sa dagway sang paglayag sang mga barko-de-gera kag pagpalupad sang mga *jet fighter* sa teritoryo sang pungsod.

Mas daku man ang pagahiwaton nga paghanas sang mga hukbong impantri sang Pilipinas kag US sa masunod nga tuig. Sa Salaknib 2020, liwat pagahanason ang 1st Brigade Combat Team (BCT) nga gintukod sang militar sang US sadtong 2018. Katumbas sang may 1,500 tinawo sang BCT ang may 1,700 suldado man halin sa US Army Pacific Command. Tuyo sang Salaknib nga maayo ang pagmando sang militar sang US sa mga pwersa sang AFP para sa mga gerang kumbensyunal kag "kontra-terorismo".

Paghanda ini para sa dalagkuan nga mga inaway, suno sa tagapamaba sang Philippine Army nga si Lt. Col. Ramon Zagala.

Antes pa man ang BSD, nagtalana na ang US sang \$145.6 milyon nga ayuda para gamiton sang AFP sa 2019. Wala pa naisip diri ang makuha nga bahin sang militar sang Pilipinas sa gin-aprubahan ni US President Donald Trump nga \$1.5 bilyon nga ayuda militar sa mga pungsod sa Asia Pacific halin 2019-2023.

Kadungan sang BSD, ginumpisahan man ang Marine Aviation Support Activity (MASA) sa Marine Base Gregorio Lim sa Ternate, Cavite. Duha ka beses kada tuig ginahiwat ang MASA nga ginapaskapan sang Marine kag Air Force sang US kag Pilipinas. Isa lang ang MASA sa nakahilera nga 280 gintingub nga paghanas nga nakatalana himuon sa pungsod sa 2019. AB

Writ of kalikasan, pwersahan nga ginpaatras

PWERWSAHAN NGA GINPAATRAS SANG mga abugado sang rehimeng Duterte sadtong Hulyo 9 ang nagpetisyon nga mga mangingisda sang Masinloc, Zambales kag Palawan para sa *writ of kalikasan* sa West Philippine Sea (WPS).

Nagpasaka sa Korte Suprema sadtong Abril ang nasambit nga mga mangingisda katuwang ang mga abugado sang Integrated Bar of the Philippines sang kaso batuk sa pagpanamad sang China sa mga bahura kag coral sa WPS. Ang *writ of kalikasan* amo ang isa ka ligal nga remedyo para pwersahan ang gubyrerno nga hatagan-proteksyon ang kinamatarung konstitusyunal sang mga Pilipino para sa isa ka mapagros nga kapalibutan sandig sa 1987 Konstitusyon.

Ginpasaka sang mga mangingisda ang petisyon para pungan ang reklamasyon nga ginahimo sang China para tukuran sang mga istruktura militar sa kadagatan sang Pilipinas. Resulta sang reklamasyon ang malaparan nga pagkasamad sang mga bahura, partikular sa bahin sang

Zambales kag Palawan.

Una na nga nagpaggwa sang desisyon ang Korte Suprema pabor sa mga mangingisda sadtong Mayo. Ginmanduan sini ang rehimeng Duterte nga protektahan ang WPS kag maghimo sang mga tikang agud pungan ang paglapas sa mga layi sa kapalibutan ilabi na sa eksklusibong sona pang-ekonomya sa kadagatan sang Pilipinas. Ginpahayag ni Chel Diokno, abugado sang mga mangingisda, nga ginpamatud-an sang nauna nga desisyon sang korte nga lehitimo ang petisyon sang mga mangingisda. Siling niya, ang ila pag-atras amo bangud sa pagpang-ipit sang rehimen. Bangud diri, ginkanselar sang korte ang ikaduha nga pagbista kon sa diin magaatubang ang mga mangingisda kag mga tiglawas sang gubyrerno.

Sa pag-atras sang mga mangingisda sa petisyon, ginkuha sang rehimen ang ligal nga sablag para sa pagpandambong sang China sa kadagatan sang Pilipinas.

Samtang, bilang pagdumdum sa ikatlo nga tuig halin nga magdesisyon ang Arbitral Tribunal pabor sa Pilipinas batuk sa China bahin sa ginaagawan nga West Philippine Sea, ginatos ang nagmartsa sadtong Hulyo 12 pakadto Chinese Embassy agud kundenahon ang padayon nga pagpasilabot sang China sa teritoryong dagat sang pungsod.

Suno sa P1NAS, ang desisyon sang Arbitral Tribunal sadtong 2016 makabulig sa iban pang mga pungsod nga batuan ang pagpasilabot sang China tagsa-tagsa nila nga teritoryong dagat. Resulta sang pagpasilabot, nakumpleto sang China ang pagtukod sini sang base militar nga sakup sang kadagatan sang Pilipinas.

Protestang #PayDay, ginlunsar

GINLUNAR SANG MGA mamumugon sa idalum sang Kilusang Mayo Uno ang #PayDayProtest sadtong Hulyo 15, isa ka semana antes ang State of the Nation Address ni Rodrigo Duterte. Ginkundenar nila ang pagpangbarat sang rehimeng Duterte sa mga mamumugon, nagapadayon nga polisiya sang kontraktwalisasyon kag pangkabilugan nga kawad-on sang trabaho sa bilog nga pungsod.

Nakig-isa sa protesta ang mga mamumugon sa uma sang Hacienda Buenconsejo, E.B. Magalona, Negros Occidental. Suno sa mga mamumugon, wala na sang unod ang ila mga kahita. Iligal nga nagsara ang mga asyenda kag ginpahalin ang mga mamumugon. Ang abereyds nila nga ginasweldo amo ang P150/adlaw lamang samtang ang minimum nga sweldo para sa mga mamumugon sa Negros P365/adlaw. Mayorya sa ila may tatlo tubtub 24 tuig nga nagatrabaho sa asyenda.

Sa Cebu, nagpasakup sa protesta ang mga drayber agud kundenahon ang peke nga modernisasyon sang mga dyip nga sa esensya pagpatay sa ila pangabuhian. Sa Davao

City, iligal nga ginhalughog sang mga pulis ang mga gamit sang mga nagaprotesta nga aktibista sa atubang sang lokal nga upisina sang Department of Labor and Employment.

Pila ka adlaw antes ang protesta, nagpiket ang mga mamumugon sang Pepsi Cola sa pagpanguna sang Pepsi Cola Workers Unity sa atubang sang pabrika sa Muntinlupa City sadtong Hulyo 12. Siling nila, nagabungol-bungulan ang maneydsment sa ila demanda sa natabo nga negosasyon sang Collective Bargaining Agreement. Lakip sa ila panawagan ang dugang nga sweldo kag regularyasyon sang 1,000 kontraktwal nga mamumugon.

63rd IB kag 87th IB, ginharas sang BHB

DUHA KA BESES NGA ginharas sang Bagong Hukbong Bayan (BHB-Western Samar) ang mga elemento sang 63rd IB sadtong Hunyo 16 sa Barangay Bay-ang, San Jorge, Samar. Duha ka suldado ang napatay. Tatlo ka tropa man sang 87th IB ang napatay sa operasyong haras sang BHB sadtong Hunyo 27 sa Barangay Sto. Nino, Paranas.

Samtang, naglunsar sang punitibong aksyon ang BHB batuk kay Sonny Moreno, myembro sang Military Intelligence Battalion (MIB) sa Poblacion, San Jose de Buan sadtong Hulyo 7. Nangin aktibo siya sa pagpasurender sang mga sibilyan. Si Moreno kilala nga aktibong kontra-rebolusyonaryo nga tinawo sang anay meyor nga si Ananias Rebato. Ginsilutan sang BHB si Rebato sadtong Oktubre 2018.

Litik sa alyansang Duterte, nagadalum

Nagadalum ang litik sa alyansang Duterte-Arroyo-Marcos. Lutaw ini sa nagapadayon nga banggianay sang mga tinawo sini para sa pinakama-taas nga pusisyon sa Kongreso. Direkta na nga nagpasilabot si Duterte sa banggianay kag gin-endorso sadtong Hulyo 8 sanday Alan Peter Cayetano kag Lord Allan Velasco para magbulos-bulos bilang Speaker. Pero pila ka adlaw pagkatapos sini, baliskad sa ginalauman ni Duterte, indi gihapon lubos nga nagaisa ang mga kongresista.

Tubtub sa bisperas sang pagbukas sini, wala pa sa magkaribal nga kongresista ang nakapat-ud nga makuha nila ang mayoryang boto.

Sang gin-endorso ni Duterte sanday Cayetano kag Velasco para magbulos-bulos nga Speaker, gin-endorso man niya bilang pinuno sang mayorya sang kapulunggan si Martin Romualdez, ang manok sang bloke ni Arroyo. Nagdaug si Cayetano sa pagkuha sang basbas ni Duterte bangud sa iya pangako nga isulong ang *Charter change* o *cha-cha* sa Kongreso. Bisan pa man, madamu gihapon ang kontra sa plano nga papungkuon siya nga Speaker. Una na nga ginbalibaran sang PDP-Laban ang tanyag nga pagtunga sang termino. Indi man sugot sa padihut nga ini ang tatlo pang bloke sa Kongreso, lakip ang bloke nga ginatukod sang mag-utod nga Sara kag Paolo Duterte.

Bag-o nga pakete, daan nga padihut

Ara sa likod sang pagpili ni Duterte kay Cayetano ang iya todo-to-do nga pangako nga isulong ang *cha-cha*. Sa pihak sang iya supermayorya sa nagligad nga Kongreso, napaslawan si Duterte nga iratsada ang padihut nga ini bangud sa banggianay sang Senado kag Kongreso sa yabing mga probisyon nga nahanungod sa transisyon padulong sa pederal nga sistema sang guberno.

Agud ibwelo ang *cha-cha*, ginputos ini sang Inter-Agency Task Force on Federalism and Constitutional Reform sa bagong pakete nga nagatum-ok sa mga probisyon pang-ekonomya para labing “ibukas ang ekonomya, sang tanan nga may pagla-

um”. Sa idalum sang islogan nga ini, pat-ud nga labi pang iduso ang mga polisiya nga neoliberal nga madugay na nga ginapangayo sang American Chamber of Commerce nga ibutang sa konstitusyon sang pungsod.

Ginatulod man sang Task Force ang “pederalismo”, pero bangud bal-an ni Duterte nga wala sang mabaskog nga pagsuporta diri, gindeklarar niya nga “indi man kamo sa pederalismo, bag-uhon pa gihapon ninyo ang konstitusyon”. Suno sa pinuno sini nga si Eduardo Ano, sekretaryo sang Department of Interior and Local Government, mahimo pa nga magbag-o ang direksyon sang *cha-cha* sa masunod nga tatlo ka tuig.

Wala pang detalye ang ginaduso sang Task Force nga pagbag-o sang konstitusyon. Pero kon pagabasehan ang Resolution of Both Houses No. 15 nga ginpasar sadtong Disyembre 2018 sa Kongreso, pat-ud nga labing magalaut ang konstitusyon sang Pilipinas. Nakapasulod diri ang pagkuha sang mga probisyon nga nagahatag proteksyon sa interes sang lokal nga mga negosyante kag pumuluyong Pilipino kag pagbukas sa lokal nga ekonomya sa mga transnasyunal nga korporasyon. Amo man, ginahatagan si Duterte sang gahum lehislatibo kag

paghatag sa iya sang solo nga gahum sa bilog nga guberno. Sa “bag-o” nga konstitusyon ni Duterte, pagalimitahan ang mga kinamatarung sang pumuluyo, kag indi na sila mahimo nga magpatalsik ang isa nga nakapungko nga presidente.

Pagpanglubag sa pangpulitika nga oposisyon

Sa tunga sang banggianay sang iya mga alyado, ginasiguro ni Duterte nga indi makatindog o maka-kuha sang suporta sa Kongreso kag iban pang sanga sang estado ang mga kaaway sa pulitika. Sadtong Hulyo 18, ginpasakaan ni Duterte ang oposisyon pulitikal, lakip ang bise presidente sang Pilipinas nga si Leni Robredo kag 35 iban pa, sang kasong sedisyon. Lakip diri ang mga senador sang LP, mga kandidato sang Otso Diretso (luwas kay Mar Roxas), pila ka pari kag obispo, mga abugado kag ila mga tagasuporta.

Gintawag sang Partido Komunista sang Pilipinas nga “pagpang-ipit kag pagpahadlok” batuk sa pangpulitika nga oposisyon para magserbi nga warning sa mga magakontra sa adyenda niya nga “*cha-cha*”. “Basura”, “indi mapatihan”, “sobrang pagpang-ipit kag pagpanglubag”—ini naman ang reaksyon sang mga senador kag obispo nga ginaakusahan sang rehimen sang sedisyon. Ginbase ang kaso sa naggwa nga nakabidyo nga pahayag ni Peter Advincula (alyas Bikoy) nga nag-imbwelto sa bilog nga pamilya ni Duterte sa iligal nga baligyaanay sang shabu. Maathag nga pagpang-ipit ang katuyuan sang pagkaso agud labi pang ipiton kag paatrason ang oposisyon sa pagbato sa iya mga padihut. Warning man ang pagkaso sa mga alyado ni Duterte nga magatuyo nga makig-isa sa oposisyon. Antes sini, nagpahayag ang LP nga “bukas” ini nga mag-entra sa supermayorya nga pagatukuron ni Cayetano sa Kongreso.

Pagpangibabaw sang hunta nga sibil-militar

Isa ka hunta nga sibil-militar ang nagapadalagan sa sibilyang burukrasya sang rehimeng US-Duterte. Sining Hulyo, nagalab-ot sa 64 nga pusisyong sibilyan sa guberno ang uyat sang retiradong mga militar kag pulis. Napulo'g isa sa ila ara sa kabinete kag nagapamuno sa mayor nga mga ahensya. Madugangan pa ang ila kubay sa igatalana ni Rodrigo Duterte nga anay suldado para pamunuan ang Department of Agriculture.

Duguon, sunud-sunuran sa ila amo nga US kag naputos sang korapsyon ang rekord sang mga suldado kag pulis nga ginpwesto ni Duterte sa iya guberno. Ginhatagan niya ang mga ini sang kagamhanan sibil para padayunon ang makahas nga programang kontra-insurhensya nga daan na nila nga dala. Kadam-an sa ila nagserbi nga mga hepe sang batalyon, dibisyon o kumand sa Mindanao kag sa sini may inisyal nga pakigrelasyon kay Duterte sadtong meyor pa siya sa Davao City.

Militarisado nga buru

Lima sa 21 (bakante ang isa) buru sang gubernong Duterte direktang uyat sang retiradong mga suldado. Nakapungko naman sa Department of Agrarian Reform ang isa ka gradweyt sa Philippine Military Academy pero wala nag-aktibo nga suldado.

Nagapanguna sa mga militarista ang sekretaryo sang Department of National Defense nga si Ret. Gen. Delfin Lorenzana. Masupog siya nga tagasuporta sang mayor nga mga polisiya sang US sa sulod sang Armed Forces of the Philippines (AFP) halin nga magserbi siya nga Defense Attache sa Washington DC sadtong 2002. Nangin katuwang ni Duterte si Lorenzana sadtong ulihi nga dekada 1980 sang siya nangin kumander sang Second Scout Ranger Battalion sa Davao City.

Ginpamunuan naman ni Ret. Gen. Roy Cimatu ang Department of Environment and Natural Resources. Ginbansagan si Cimatu bilang "General Pacman" bangud sa pag-

pamuno niya sa "todo-gera" sa Mindanao sadtong pangulo si Joseph Estrada. Amo man, sa panahon nga Chief of Staff, naimbwelto si Cimatu sa pagbaton sang "pabalon", nga ginatantya P50 milyon, sang siya magretiro sa pagkasuldado.

Si Eduardo Ano, beterano sa paniktik-militar, ang nagatindog nga sekretaryo sang Department of Interior and Local Government kag may uyat sa badyet sang Philippine National Police (PNP). Responsable siya sa pagdukot sa aktibista nga si Jonas Burgos sadtong nakapungko bilang hepe sang Intelligence Service of the Armed Forces of the Philippines. Si Ano man ang kumander sang 10th ID sang patyon sang wala sang inugbato ang may balatian nga si Leoncio Pitaardo (Ka Parago) sadtong 2015.

Nakapungko bilang sekretaryo sang Department of Information and Communication Technology si Gregorio Honasan. Kabahin si Honasan sa mga suldado nga naglunsar sang kudeta batuk sa daan nga presidente nga si Corazon Aquino. Samtang, uyat ni Ret. Gen. Rolando Bautista, nakaretiro lang nga hepe-militar ni Duterte, ang Department of Social Welfare and Development.

Iban nga sibilyan nga pusisyon

Ginhatag ni Duterte pati ang pila ka sibilyan nga pusisyon nga gwa sa kabinete. Lakip diri ang Bureau of Customs (BoC) nga naga-

tindog nga Komisioner si Ret. Gen. Rey Leonardo Guerrero. Ginbayluhan niya si Ret. P/Gen. Isidro Lapena pagkatapos nga maimbwelto sa "paglusot" sang P6.4 bilyon nga kantidad nga shabu halin sa China.

Walay sapayan nga naimbwelto sa anomalya, liwat ginpapungko ni Duterte si Lapena bilang direktor sang Technical Education and Skills Development Authority. Ang daan naman nga gintalana sa BoC nga si Nicanor Faeldon nga napilitan man nga ginpapanaog sa pwesto gintalana sa Bureau of Corrections, ang daan nga pusisyon sang hepe sang PNP nga si Ronald Dela Rosa antes ini magdalagan bilang senador. Imbwelto si Faeldon sa duha ka kudeta batuk sa anay presidente nga si Gloria Arroyo.

Samtang, uyat ni Carlito Galvez, Jr ang Office of the Presidential Adviser on the Peace Process pagkatapos ibagsak ni Duterte ang sugilanon pangkalinungan sa tunga sang GRP kag National Democratic Front of the Philippines. Daan siya nga hepe-militar ni Duterte kag imbwelto sa kudeta sadtong 1989.

Ang iban pang mga ahensya nga uyat sang militar amo ang Housing and Urban Development Coordinating, Metropolitan Manila Development Authority, National Security kag iban pa.

Tuyo nga pagdukot, ginpaslaw sang tagabaryo

Napunggan sang mga residente sang Barangay Bito-on sa Jaro District, Iloilo City ang tuyo nga pagdukot sang isa nga kilala nga lider-masa sining bulan. Ululupod nga napangapinan sang iya mga kalapit-balay si Wilfredo “Tay Pido” Panuela, 65, isa sa mga lider sang Katilingban sang mga Imol sa Syudad (Kaisog) batuk sa duha ka ahente paniktik sang estado.

Gin-abangan sang tagabaryo ang duha ka ahente kag gindala sa *barangay hall*. Nag-ako ang duha nga sila mga ahente sang Philippine Army kag National Bureau of Investigation pero wala nakapakita sang pagkakilala. Daan na nga ginainitan si Panuela kag iya asawa nga si Josephine bangud sa ila pagpasakup sa mga paghimakas sang komunidad.

Nagapati si Maura Abellon, pinuno sang Kalipunan ng Damayang Mahihirap sa Panay at Guimaras, nga hungod nga plano sang gubyerno nga dukuton, atakehon o pahugon ang mga lider sang imol sa syu-

dad nga aktibo nga nagabato sa demolision kag sa pagkunderar sa mga kaso sang paglapas sa mga tawhanong kinamatarung. Sadtong Hulyo 8, nagprotesta ang grupo sa gwa sang hedkwarters sang pulis sa Iloilo City.

Samtang, ginpatay sang militar si Salvador Romano, tagapangapin sang tawhanong kinamatarung sa Negros sadtong Hulyo 7. Ginluthang si Romano samtang sakay sang iya motorsiklo sa Aglipay St., Poblacion, Manjuyod, Negros Oriental. Daan siya nga istap sang Karapatan-Negros kag subong myembro sang Iglesia Filipino

Independente (IFI). Ika-48 siya sa mga aktibista nga ginpatay sa Negros sa idalum sang rehimeng Duterte.

Nagapadayon man ang pagpang-ipit sa mga tawong simbahan nga nagapakamalaut sa mga krimen kag paglapas sang rehimeng Duterte sa mga tawhanong kinamatarung sa isla. Duha sa ila, sanday Rev. Joel Bengbeng sang United Methodist Church (UMC) sa Canlaon City kag si Rev. Brian Ascuit sang UMC sa San Pedro, Sta. Cruz ang ginapangita sang militar para kuno sugilannunon.

Sa Ilocos, ginaipit man sang militar ang IFI, UMC kag United Church of Christ in the Philippines sa tabon nga “pagbisita” sang mga suldado sa balayon sang Joint Campaign Plan Kapanatagan.

Pagpasara sa mga eskwelahang Lumad, ginkunderar

NAGPROTESTA ANG MGA estudyante kag manunudlo sang mga eskwelahang Lumad sa idalum sang Save Our Schools (SOS) Network sa atubang sang upisina sang Department of Education sa Pasig City sadtong Hulyo 17 agud kundenahon ang tuyo nga pagpasara sa mga eskwelahang Lumad sa Mindanao. Partikular nila nga ginpakamalaut ang pagsuspender sa 55 eskwelahan nga ginapadalagan sang Salugpongan Ta’ Tanu Igkanugon Community Learning Center Inc. Sandig sa mandu ni National Security Adviser Hermogenes Esperon, Jr nga ipasara ang mga ini.

Sa lista sang Save Our Schools, may 215 na nga mga buluthuan sa Mindanao ang pilot nga nagsara halin 2016. Otsenta diri ang nagsara bangud sa pagkampo sang mga suldado sa komunidad kag sistematikong pag-atake kag pagpanamad sang mga suldado sa ila mga pasilidad.

Madugay na nga ginaakusahan ni Duterte ang Salugpongan kag iban pang eskwelahang Lumad bilang mga eskwelahan sang Bagong Hukbong Bayan. Sa iya State of the Nation Address sadtong 2017, nagpamahug siya nga bombahon ang nasambit nga mga eskwelahan. Sa tuig nga ini, may 30 buluthuan Lumad ang nagsara kon sa diin 1,300 tumuluon ang nauntat sa pagtuon bangud sa nagapadayon nga pagpang-atake sang militar.

Suno sa Partido Komunista sang Pilipinas, ginapakita sang mandu sang DepEd kon paano nga ginatalana sang militar sa mga polisiya sang mga ahensya sibil. Dugang ini sa mga polisiya nga anti-Lumad sang rehimeng Duterte lakip na ang pagagaw sang ila dutang ansestral para ibukas sa pagmina kag mga plantasyon.

Liberalisasyon sang bugas, kalamidad sa mangunguma

SA PRE-STATE OF the Nation Address Economic and Infrastructure Forum sang mga upisyal sa ekonomya, gintawag nila nga isa ka “pinakadaku nga naagum nga lehislatura” ang Republic Act Engkon nga 11203 o Rice Liberalization Act. Isa ini nga daku nga tinonto bangud ang kamatuoran, ang ginabilang nga “kadalag-an” daku nga kalamidad para sa masang mangunguma sa humay.

Gin-aprubahan sang nasambit nga layi sadtong Disyembre 2018 para kuno matabangan ang pagtaas sang presyo sang bugas sa lokal nga merkado. Pero baliskad sa promisa nga panubunon sang husto ang presyo sang bugas, nagnubo lang ini sang P1-2 halin sang ginpatuman ang liberalisasyon. Nagapabilin sa P30-70 ang baligyaanay sini sa mga merkado kag tindahan.

Ini sa pihak sang nakalista nga rekord sang gubyerno nga ara sa P18-25/kilo sang imported nga bugas nga nagasulod sa pungsod.

Sa pihak nga bahin, nagsadsad ang presyo sang lokal nga humay halin abereyds nga P20/kilo sa temprano nga bahin sang tuig pakadto P12-17/kilo sining Hunyo. Halos katumbas na lang ini sa gasto sa produksyon sang mga mangunguma sa humayan. Bunga sini, gintantya nga maputo ang mga mangunguma sang tubtub P114 bilyon subong nga tuig, malayo nga mas mataas sangsa ginapabugal nga P5.9 bilyon nga matipon nga taripa sang layi sa liberalisasyon.